

Nr 5.

Ankom till riksdagens kansli den 10 februari 1917 kl. 1 e. m.

Utlåtande, angående verkställd granskning av riksgäldskontorets styrelse och förvaltning.

Sedan bankoutskottet tagit kännedom om den av riksdagens år 1916 församlade revisorer avgivna berättelsen om granskning av riksgäldskontorets tillstånd och förvaltning samt genomläst de protokoll, som blivit förda hos fullmäktige i riksgäldskontoret från och med den 15 januari 1916, intill vilken dag ansvarsfrihet tillerkänts fullmäktige för deras i protokollen antecknade beslut och åtgärder, till och med den 14 januari 1917, får utskottet nu meddela yttrande i anledning av berörda, sålunda verkställda granskning.

1:o.

I sin ovannämnda berättelse hava riksdagens revisorer å sid. 63 och 64 anfört följande:

»Enligt riksdagens föreskrift åligger det riksgäldskontoret att, i händelse under löpande året skulle visa sig, att statskontorets inkomster äro otillräckliga för bestridande av dess utgifter, och sedan Kungl. Maj:t, uppå statskontorets underdåniga anmälan, prövat behovet, för dess fyllande tillhandahålla statskontoret det belopp, Kungl. Maj:t för sådant ändamål finner för gott bestämma; dock med förbindelse för statskontoret att, så snart dess tillgångar det medgiva, återgälda vad riksgäldskontoret sålunda förskjutit.

Enligt vad i nästföregående revisionsberättelse sid. 58 omförmäles, utgjorde riksgäldskontorets fordran för lämnad kassaförstärkning i oktober 1915 100,000,000 kronor, varjämte det s. k. lilla kreditivet 15 milj. kr. i januari 1915 utbetalts till statskontoret.

Sedermåra har denna fordran ökat på följande sätt.

Den 10 mars 1916 erhöi statskontoret Kungl. Maj:ts bemyndigande att såsom kassaförstärkning rekvirera intill 18,000,000 kronor. Detta belopp har tillhandahållits statskontoret med 12,000,000 kronor nämnda dag och återstoden den 30 sistlidne maj.

Bihang till riksdagens protokoll 1917. 8 saml. 5 häft. (Nr 5.)

*Ang. kassa-
förstärkning
till statskon-
toret.*

Den 9 juni 1916 bemyndigades statskontoret att hos riksgäldskontoret rekvirera ytterligare kassaförstärkning intill ett belopp av 32,000,000 kronor. Jämväl denna summa har tillhandahållits statskontoret med 25,000,000 kronor den 10 sistlidne juni och 7,000,000 kronor den 27 i samma månad.

Slutligen har Kungl. Maj:t den 18 september 1916 givit statskontoret ytterligare sådant bemyndigande, nu för ett belopp av intill 25,000,000 kronor, varav 10,000,000 kronor den 26 i samma månad utbetalts till statskontoret.

Riksgäldskontorets fordran hos statskontoret för lämnad kassaförstärkning uppgår sålunda till 160,000,000 kronor.

Beträffande täckningen av detta belopp, varmed företrädesvis torde hava bestritts utgifter för tryggande av rikets neutralitet, få revisorerna erinra om följande.

I riksstaten för innevarande år finnas under fjärde och femte huvudtitlarna uppförda anslag å sammanlagt 46,021,163 kronor till täckande av under år 1914 förskjutna kostnader enligt § 63 regeringsformen, av vilket belopp ännu intet influit till riksgäldskontoret.

I 1917 års riksstat hava å fjärde och femte huvudtitlarna till täckning av under år 1915 förskjutna kostnader enligt ovannämnda § i regeringsformen uppförts ytterligare anslag å sammanlagt 41,047,338 kronor.

Bland inkomsterna å sistnämnda års riksstat finnas upptagna tillfälliga låne-medel för täckande av kostnader för tryggande av rikets neutralitet till belopp av 27,000,000 kronor, avsedda att återbetalas under åren 1918 och 1919.

Rörande täckningen av 1916 års neutralitetskostnader, vilka beräknats uppgå till 60,000,000 kronor, har ännu intet beslut fattats.

Medel för återbetalande av det s. k. lilla kreditivet äro jämväl anvisade i riksstaten för år 1917.»

Vidare hava fullmäktige i riksgäldskontoret under rubriken »Kassaförstärkning till riksgäldskontoret» å sid. 24 och 25 av sin berättelse till innevarande års riksdag lämnat följande meddelande:

»Då fullmäktige avgåvo sin berättelse till 1916 års riksdag, hade riksgäldskontoret att av statskontoret för lämnad kassaförstärkning fordra 100,000,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t genom särskilda, å följande dagar fattade beslut bemyndigat statskontoret att hos riksgäldskontoret såsom kassaförstärkning rekvirera:

den 10 mars 1916.....	intill kronor	18,000,000: —
» 9 juni »	» »	32,000,000: —
» 18 september 1916.....	» »	25,000,000: —
	eller tillsammans intill kronor	75,000,000: —

Av detta belopp har riksgäldskontoret tillhandahållit statskontoret sammanlagt 60,000,000 kronor på nedannämnda tider:

den 10 mars 1916	kronor	12,000,000: —
» 30 maj »	»	6,000,000: —
» 10 juni »	»	25,000,000: —
» 27 juni »	»	7,000,000: —
» 26 september 1916	»	10,000,000: —
	Summa kronor	60,000,000: —

Någon återbetalning av ifrågavarande medel har hittills icke ägt rum; och uppgår alltså riksgäldskontorets tillgodohavande hos statskontoret för lämnad kassaförstärkning för närvarande till 160,000,000 kronor.

Enligt beslut vid 1915 års riksdag hava i riksstaten för år 1916 under fjärde och femte huvudtitlarna, till täckande av under år 1914 förskjutna kostnader enligt § 63 regeringsformen, uppförts anslag å sammanlagt 46,021,163 kronor, varav dock hittills ingenting till riksgäldskontoret influtit. — Å 1917 års riksstat hava under fjärde och femte huvudtitlarna, till täckning av under år 1915 förskjutna kostnader för tryckande av rikets neutralitet, uppförts ytterligare anslag å respektive 31,463,861 kronor och 9,583,477 kronor eller tillsammans 41,047,338 kronor, vartill komma de 15,000,000 kronor, som anvisats för återbetalning till riksgäldskontoret av det s. k. mindre kreditivet.»

I avseende å ovanberörda i 1916 års riksstat under fjärde och femte huvudtitlarna uppförda anslag å sammanlagt 46,021,163 kronor, av vilket belopp, enligt vad som meddelas i respektive berättelser, ännu intet influtit till riksgäldskontoret, har utskottet till närmare upplysning i saken velat erinra,

Utskottet.

att ifrågavarande belopp av statskontoret förskottsvis utbetalats under år 1914;

att statskontoret för att kunna verkställa denna utbetalning begärt och av riksgäldskontoret erhållit kassaförstärkning;

att berörda av riksdagen på 1916 års riksstat anvisade anslag avsett att ersätta omförmälda av statskontoret utbetalda, i räkenskaperna bokförda förskottsutgifter;

att någon återbetalning av den utav statskontoret erhållna kassaförstärkningen icke kan äga rum annat än i den mån statskontorets kassa därtill lämnar tillgång, samt

att statskontoret uppenbarligen icke funnit kassatillgången medgiva någon sådan återbetalning.

Vad sålunda i detta ärende förekommit har utskottet velat för riksdagen omförmäla.

2:o.

Riksdagens revisorer hava vidare å sid. 328 och 329 i omförmälda berättelse anfört följande:

»I den instruktion, som Kungl. Maj:t den 23 mars 1877 utfärdat för de ombud, som å statens vägnar deltaga i den årliga granskningen av enskilda med statsbidrag understödda järnvägsaktiebolags förvaltning och räkenskaper och vilken instruktion, efter en mindre ändring den 29 maj 1885, ännu är gällande, finnes föreskrivet, att ombudet inom en månads tid efter granskningens avslutande skall till Kungl. Maj:ts vederbörande befallningshavande ingiva, för att genom dess försorg till kungl. civildepartementets expedition insändas, ej allenast två exemplar av berättelsen därom utan även, därest och i den mån sådant icke i berättelsen influtit, särskilt sammandrag av

*Ang. viss
ändring i
gällande in-
struktion
för statens
ombud i
enskilda
järnvägs-
bolags
revision.*

bolagets räkenskaper för de senaste fem åren, så vida bolaget så länge varit i verksamhet, men i annan händelse för den tid bolagets verksamhet omfattar.

För ovanstående sammandrag finnes formulär fastställt; och skall enligt detta i en kolumn uppgift lämnas angående överskott av bruttoinkomst över trafik kostnad för vart och ett av de senaste fem åren samt i ett flertal kolumner redogöras för, vartill detta överskott blivit använt eller avsatt.

Då bolagens årsstämmor icke alltid torde hållas inom en månad efter revisionsförrättningens avslutande, måste de uppgifter, statens ombud har att lämna, under förutsättning att de avgivas inom föreskriven tid, ofta, i vad de avse användandet av trafiköverskottet för det senaste av de fem åren, innefatta endast styrelsens förslag i ämnet. Därest bolagsstämmans beslut avviker från detta förslag, komma då givetvis ifrågasättande uppgifter att bli vilseledande.

Statsrevisorerna lämna årligen i sin redogörelse för ifrågasättande järnvägsbolag vissa meddelanden angående dispositionen av nästföregående års vinst. Då dessa meddelanden äro hämtade från statens ombuds sammandrag samt bolagens styrelse- och revisionsberättelser, under det att däremot bolagsstämmornas beslut i saken endast undantagsvis äro för statsrevisorerna tillgängliga, måste statsrevisorerna åtnöja sig med att meddela vad styrelsen och revisorerna i förevarande hänseende föreslagit.

Vid det förhållande att ifrågasättande bolags årsstämmor i allmänhet torde hava hållits redan flera månader före statsrevisionens början, synes det emellertid statsrevisorerna önskvärt att stämmornas beslut, i vad de avse dispositionen av bolagens årsvinst, kunde vara för revisorerna tillgängliga. Det lämpligaste sättet för ernående av detta önskemål synes vara, att en sådan ändring vidtages i instruktionen för statens ombud i bolagens revision att de uppgifter, som nämnda ombud hava att avgiva, skola insändas till vederbörande Kungl. Maj:ts befallningshavande för vidare befordran till kungl. civildepartementet först efter det bolagsstämma hållits och förslagsvis inom en månad efter nämnda tidpunkt.

Någon olägenhet läser icke behöva uppstå av en förändring i ombudens instruktion i antydd riktning, då, såsom redan nämnts, bolagsstämmorna i regel torde hållas lång tid före statsrevisionens början.»

I en med anledning av revisorernas framställning den 29 december nästlidet år dagtecknad, till riksdagen aflåten och till utskottet överlämnad skrivelse hava fullmäktige i riksgäldskontoret meddelat, att de för sin del icke hade något att erinra mot vad revisorerna sålunda anfört, dock att fullmäktige ansåge, att en sista tidpunkt, förslagsvis den 1 september varje år, borde fastställas för avlämnande av ovanberörda uppgifter, så att desamma i varje fall inom erforderlig tid komme revisorerne tillhanda.

Lika med revisorerna anser utskottet det vara önskvärt, att bolagsstämmornas beslut, i vad de avse dispositionen av bolagens årsvinst, må vara för revisorerna tillgängliga och läser därför icke något vara att erinra mot den av revisorerna föreslagna ändringen i nu gällande instruktion, dock att, såsom fullmäktige ifrågasatt, en sista tidpunkt torde böra fastställas för avlämnande av omförmälda uppgifter, och synes denna lämpligen böra bestämmas till den 1 september årligen.

Åberopande vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen må hos Kungl. Maj:t anmäla revisorernas ovanberörda framställning, med anhållan att Kungl. Maj:t täcktes låta, i överensstämmelse med vad ovan föreslagits, vidtaga erforderlig ändring i gällande instruktion för statens ombud i de enskilda järnvägsbolagens revision.

3:o

Enligt gällande reglementen för riksbanken och riksgäldskontoret äga fullmäktige i dessa båda verk att gemensamt bland annat vidtaga de åtgärder, som erfordras för utförande av riksdagens beslut i fråga om nya byggnader för riksdagen m. m. och riksbanken, allt i överensstämmelse med de närmare föreskrifter, som i särskilda skrivelser av den 11 och 12 maj 1888 samt den 6 april 1906 blivit av riksdagen meddelade.

Ang. åtgärder i fråga om riksbyggnaderna på Helgeands-holmen.

Några gemensamma sammanträden mellan bemälda fullmäktige för utförande av ifrågavarande uppdrag hava, enligt vad för utskottet anmälts, icke ägt rum under tiden från och med den 15 januari 1916 till samma dag innevarande år; vilket utskottet härmed får för riksdagen

anmäla.

4:o

Vad i revisorernas berättelse om granskningen av riksgäldskontorets tillstånd och förvaltning eljest blivit anført, har utskottet funnit icke vara av beskaffenhet att från utskottets sida påkalla något yttrande; och har utskottet funnit vad vid läsningen av fullmäktiges protokoll förekommit ej böra föranleda någon ytterligare anmälan eller hemställan.

Ang. revisionsberättelsen m. m.

5:o

Då utskottet vid den nu verkställda granskningen av riksgäldskontorets styrelse och förvaltning funnit fullmäktige i nämnda kontor hava med nit och omsorg handhaft sitt uppdrag, tillstyrker utskottet,

Ang. ansvarsfrihet för riksgäldskontorets styrelse.

att fullmäktige i riksgäldkontoret må tillerkännas ansvarsfrihet dels för den av riksdagens år 1916 försam-

lade revisorer granskade förvaltningen av riksgäldskontoret under år 1915, *dels ock* för alla beslut och åtgärder, som finnas antecknade i fullmäktiges protokoll från och med den 15 januari 1916 till och med den 14 januari innevarande år.

Stockholm den 9 februari 1917.

På bankoutskottets vägnar:

ERNST HEDENSTIERNA.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:
av första kammaren: herrar *Hedenstierna, Hallin, Neiglick, Gustafsson*, friherre *Langenskiöld, Ekman, Wickman* och *Boberg*, samt
av andra kammaren: herrar *Kristensson, Vahlquist, Berg* i Munkfors, *Olsson* i Blädinge, *Söderberg* i Hobbarn, *Jonsson* i Gumboda, *Borggren* och *Jonsson* i Hå.
